

2.4. ЗМІСТ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

ЛІТЕРАТУРА

1. ГОНЧАРЕНКО С. У. УКРАЇНСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ СЛОВНИК. – К.: ЛИБІДЬ, 1997.
2. ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА «ІНФОРМАЦІЙНІ ТА КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ І НАУЦІ» НА 2006 – 2010 РОКИ // ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ВІД 07.12.2005 Р. №1153.
3. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ». – К.: ГЕНЕЗА, 2002.
- КУЗЬМІНСЬКИЙ А. І. ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ: НАВЧ. ПОСІБ. – К.: ЗНАННЯ, 2005.
4. МАЗУХА Д. С., ОПАНАСЕНКО Н. І. ПЕДАГОГІКА: НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК. – К.: ЦЕНТР УЧБОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ, 2005.
5. ПАДАЛКА О. С. ТА ІН. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК. – К., 1996.
6. СІКОРСЬКИЙ П. І. КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ: НАВЧ. ПОСІБНИК. – К.: ВИД-ВО ЄВРОП. УН-ТУ, 2004.
7. СЛЄПКАНЬ З. І. НАУКОВІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК. – К.: ВИЩА ШК., 2005.

- **Зміст освіти** – науково обґрунтована система дидактичного та методично сформованого навчального матеріалу для різних освітніх і освітньо-кваліфікаційних рівнів.
- **Складовим змісту** освіти є нормативний та вибіркового компоненти. Нормативний компонент змісту освіти визначають відповідні державні стандарти освіти, а вибіркового – вищий навчальний заклад.
- **Зміст освіти** визначають також освітньо-професійна програма підготовки, структурно-логічна схема, навчальні програми дисциплін, інші нормативні акти органів державного управління освітою та вищого навчального закладу; його відображено у відповідних підручниках, навчальних посібниках, методичних матеріалах і дидактичних засобах.

- ▣ **Освітньо-професійна програма** містить перелік нормативних навчальних дисциплін із зазначенням загального обсягу часу (в годинах) для аудиторних занять і самостійної роботи студентів, який відведено для їх вивчення, та форм підсумкового контролю з кожної навчальної дисципліни.

- ▣ Співвідношення між часом для аудиторних занять і самостійною роботою студентів, форми і періодичність проміжного контролю визначено в **навчальному плані вищого навчального закладу.**

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ПІДГОТОВКИ ВИЗНАЧАЄ НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ СТРУКТУРУВАННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ (ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ФОРМИ І ПЕРІОДИЧНІСТЬ ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ТА ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ТОЩО).

ПРОЕКТУВАННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

- Зміст навчального матеріалу і форми його трансформації у знання й уміння зафіксовано у відповідній навчально-програмній документації, основа якої – освітні стандарти, кваліфікаційна характеристика і професіограма фахівця.

ПРОФЕСІОГРАМА — ДОКУМЕНТ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЄ ТЕХНОЛОГІЮ ПОБУДОВИ ВИМОГ, ЯКІ ПРОФЕСІЯ ВИСУВАЄ ДО ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ, ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ, ПСИХОЛОГО-ФІЗИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ЛЮДИНИ.

□ Цей документ має забезпечити постановку практичного завдання та організацію його розв'язання з метою оптимізації та підвищення ефективності професійної діяльності фахівця конкретного профілю

□ У професіограмі відображено такі аспекти професійної діяльності, як соціальні, соціально-економічні, історичні, технічні, технологічні, правові, гігієнічні, психологічні, фізіологічні і соціально-психологічні. Обсяг, глибина і діяльність їх вивчення залежать від соціального замовлення.

освітньо-кваліфікаційних характеристик,
освітньо-професійної програми, навчального
плану і програм.

ПИТАННЯ ДИДАКТИЧНОГО ПЛАНУВАННЯ
(МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ХАРАКТЕРИСТИК,
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ,
НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ,
СИСТЕМАТИЗАЦІЯ МАТЕРІАЛУ З
УРАХУВАННЯМ МІЖПРЕДМЕТНИХ І
ВНУТРІШНЬОПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ)
ДОКЛАДНО ВИСВІТЛЕНО В ПЕДАГОГІЧНІЙ
ЛІТЕРАТУРІ.

ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА — ОФІЦІЙНИЙ І СТАБІЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ, ПОРЯД ІЗ ОСВІТНІМ СТАНДАРТОМ ТА НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ, ЯКИЙ ДІЄ ВПРОДОВЖ ДОСИТЬ ТРИВАЛОГО ЧАСУ. КВАЛІФІКАЦІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТВОРЮЮТЬ ДЛЯ ОПИСУ ЦІЛЕЙ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ КАДРІВ І ВОНИ СЛУГУЮТЬ ДЛЯ ОЦІНКИ СТУПЕНЯ МАЙСТЕРНОСТІ ФАХІВЦІВ.

- діяльнісне призначення фахівця із вказівкою його кваліфікації. Також потрібно зазначити його спеціалізацію (дослідницька, проектно-конструкторська, проєктивно-технологічна, сервісно-профілактична, організаційно-комерційна, культурно-просвітницька, педагогічна тощо);
- вимоги до підготовки фахівців виявляють особливості спеціальності і встановлюють необхідний обсяг професій, соціальних і громадських функцій і завдань, які випускники ВНЗ повинні вміти розв'язувати в практичній діяльності.
- вимоги до знань і умінь, яким повинен відповідати випускник ВНЗ. У розділі «Вимоги до знань» виокремлюють загальнопрофесійні вимоги (для групи спеціальностей) і спеціальні (характерні для певного фаху) знання, а в розділі «Вимоги до умінь» — перелік умінь, якими має володіти фахівець загалом, а також кваліфікаційні вміння, якими має володіти у своїй діяльності молодший спеціаліст чи спеціаліст;

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА –
ДЕРЖАВНИЙ НОРМАТИВНИЙ ДОКУМЕНТ,
У ЯКОМУ УЗАГАЛЬНЕНО ЗМІСТ
НАВЧАННЯ, УСТАНОВЛЕНО ВИМОГИ ДО
ЗМІСТУ, ОБСЯГУ ТА РІВНЯ ОСВІТНЬОЇ Й
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ЗА
ПЕВНОЮ СПЕЦІАЛЬНІСТЮ ПЕВНОГО
ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ.

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ЗМІСТ ОСВІТИ.

- ▣ **Навчальний план** – нормативний документ, що його складає вищий навчальний заклад на підставі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки, у ньому подано перелік та обсяг нормативних і вибіркових навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять (лекцій, лабораторних, практичних, семінарських, індивідуальних занять, консультацій, навчальних і виробничих практик) та їх обсяг, графік навчального процесу, форми і засоби проведення поточного й підсумкового контролю. У навчальному плані вказано й час, відведений на самотійну роботу.

Науково обґрунтовані принципи побудови навчальних планів розробляють на різних рівнях професійної підготовки кадрів.

Узагальнюючи досвід таких досліджень, можна висунути незалежно від їхньої кваліфікації і профілю такі основні принципи побудови навчальних планів підготовки фахівців, а саме:

1. ГУМАНІСТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ
2. НАУКОВОСТІ
3. СИСТЕМАТИЧНОСТІ Й ПОСЛІДОВНОСТІ
4. ДОСТУПНОСТІ
5. ЄДНОСТІ НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ РОЗВИТКУ
6. ГУМАНІТАРИЗАЦІЇ
7. ЗВ'ЯЗКУ ТЕОРІЇ З ПРАКТИКОЮ
8. ПОЛІТЕХНІЧНИЙ
9. ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ
10. УНІФІКАЦІЇ І ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ
11. СПАДКОЄМНОСТІ
12. ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОСТІ
НАВЧАННЯ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ -
НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ
РОЛЬ І МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА В
СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ, ЦІЛІ ЙОГО
ВИВЧЕННЯ, ПЕРЕЛІК ТЕМ НАВЧАЛЬНОГО
МАТЕРІАЛУ, ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ.

ПРОГРАМА І ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО НЕЇ МАЮТЬ ВКАЗУВАТИ:

- роль і значення відповідної навчальної дисципліни в майбутній професійній діяльності фахівця;
- основні перспективні напрями розвитку досліджуваної науки й галузі техніки;
- обсяг і зміст умінь та навичок, що їх повинні опанувати студенти;
- основні риси творчої діяльності, необхідні для роботи майбутнього фахівця, а також характер навчально-пізнавальних проблем і завдань, які сприяють формуванню цих рис;
- найважливіші світоглядні ідеї і категорії, які підлягають засвоєнню на конкретній змістовій основі;
- очікувані результати навчання, тобто необхідні рівні засвоєння навчального матеріалу.

□ Складаючи програми навчальних дисциплін, необхідно додатково врахувати низку конкретних вимог, пов'язаних із необхідністю відображення в них новітніх досягнень науки, техніки технології; забезпечення спадкоємності та єдності загальноосвітньої, політехнічної і професійної підготовки студентів; встановлення раціональних міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків; виховання зацікавлення спеціальністю, розуміння громадської значущості своєї праці, почуття колективізму, відповідальності, а також підприємливості та ініціативи.

Навчальна література

НАВЧАЛЬНИЙ ПІДРУЧНИК - КНИГА, ЩО
МІСТИТЬ ОСНОВИ НАУКОВИХ ЗНАНЬ З
ПЕВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВІДПОВІДНО ДО МЕТИ НАВЧАННЯ,
ВИЗНАЧЕНОЇ ПРОГРАМОЮ ТА ВИМОГАМИ
ДИДАКТИКИ. ПІДРУЧНИК ЗА СВОЇМ
ЗМІСТОМ І СТРУКТУРОЮ МАЄ БУТИ ЧІТКО
СПРЯМОВАНИМ НА ВИКОНАННЯ ПЕВНИХ
ФУНКЦІЙ: ОСВІТНЬОЇ, РОЗВИВАЛЬНОЇ,
ВИХОВНОЇ, УПРАВЛІНСЬКОЇ.

І. П. ПІДЛАСИЙ ВИОКРЕМЛЮЄ ТАКІ ФУНКЦІЇ

ПІДРУЧНИКА:

- *МОТИВАЦІЙНА* - ПЕРЕДБАЧАЄ СТВОРЕННЯ ТАКИХ СТИМУЛІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ, ЯКІ Б ЗУМОВЛЮВАЛИ ЗАЦІКАВЛЕННЯ ПЕВНИМ ПРЕДМЕТОМ ЗОКРЕМА І ПРОЦЕСОМ НАВЧАННЯ ЗАГАЛОМ;
- *ІНФОРМАЦІЙНА* - ВІДОБРАЖАЄ ДИДАКТИЧНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАННЯ, ОПИСУЄ ЗМІСТ, ВИЗНАЧАЄ СИСТЕМУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ДІЙ З МАТЕРІАЛОМ, ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА СПОСОБИ КОНТРОЛЮ;
- *КОНТРОЛЬНО-КОРЕГУВАЛЬНА* - ПЕРЕДБАЧАЄ МОЖЛИВОСТІ ПЕРЕВІРКИ, САМООЦІНКИ ТА КОРЕКЦІЇ ПРОЦЕСУ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ; А ТАКОЖ ВИКОНАННЯ ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НЕОБХІДНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК.

□ Підручники мають відповідати певним вимогам:

- містити матеріал високого рівня узагальнення і водночас конкретний;
- наводити наукові відомості, але бути доступними для студентів, враховуючи особливості їхніх вікових та індивідуальних показників розвитку;
- бути інформативними і водночас лаконічними, пов'язувати навчальний матеріал із додатковою літературою, спонукати до самоосвіти і творчості;
- містити необхідні ілюстрації у вигляді картин, карт, схем, діаграм, фотографій;
- формулювання основних положень, висновків мають бути гранично ясними і чіткими;
- особливе значення має не лише доступність, а й проблемність викладу навчального матеріалу, здатність підручника розвивати пізнавальні інтереси учнів і стимулювати їхнє творче мислення.

Структура підручника:

ТЕКСТИ - ОСНОВНИЙ, ДОДАТКОВИЙ, ПОЯСНЮВАЛЬНИЙ;

ПОЗАТЕКСТОВІ КОМПОНЕНТИ - АПАРАТ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ЗАСВОЄННЯ ЗМІСТУ, ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ, ІНСТРУКТИВНІ МАТЕРІАЛИ (ПАМ'ЯТКИ, ЗРАЗКИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАВДАНЬ, ПРИКЛАДІВ); ТАБЛИЦІ; ВПРАВИ; ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ (ФОТОГРАФІЇ, МАЛЮНКИ, ПЛАНИ, КАРТИ ТА ІН.).

ЗА ХАРАКТЕРОМ ВІДОБРАЖЕННЯ ДІЙСНОСТІ ТЕКСТИ МОЖУТЬ БУТИ

▣ *емпіричними*

- ▣ (відображати факти, явища, події, містити
- ▣ вправи, правила)

▣ *теоретичними*

- ▣ (містити закономірності, теорії, методологічні знання).

За основним
методом
викладу
матеріалу тексти
можуть бути:
репродуктивні,
проблемні,
програмовані,
комплексні.

- ▣ ***Репродуктивні тексти*** – високоінформативні, структурні, зрозумілі студентам, відповідають завданням пояснювально-ілюстративного навчання.
 - ▣ ***Проблемні тексти*** подають у формі проблемного монологу, в якому для створення проблемних ситуацій позначають суперечності, вирішують проблему, аргументують логіку формування думки.
 - ▣ ***Програмовані тексти*** – зміст подано частинами, а для засвоєння кожного інформативного блоку є контрольні запитання.
 - ▣ ***Комплексні тексти*** – містять певні дози інформації, необхідні студентам для розуміння проблеми, а проблему визначають за логікою проблемного навчання.
-

**МАТЕРІАЛ ПІДРУЧНИКА НЕОБХІДНО
ДОПОВНЮВАТИ ДОДАТКОВОЮ
ІНФОРМАЦІЄЮ, БО ЙОГО ЗМІСТ НАДТО
КОНСПЕКТИВНИЙ І ЗНАННЯ, ЗДОБУТІ
ТІЛЬКИ З НЬОГО, БУДУТЬ ОБМЕЖЕНИМИ.
ТОМУ, КРІМ ПІДРУЧНИКА, СЛІД
ВИКОРИСТОВУВАТИ ДОДАТКОВІ
ДЖЕРЕЛА, ЗОКРЕМА НАВЧАЛЬНІ
ПОСІБНИКИ.**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК – КНИГА, ЗМІСТ ЯКОЇ ПОВНІСТЮ ВІДПОВІДАЄ НАВЧАЛЬНІЙ ПРОГРАМІ АБО Ж РОЗГЛЯДАЄ ОКРЕМІ ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА; МОЖЕ МІСТИТИ ЕМПІРИЧНИЙ МАТЕРІАЛ, ЩО СЛУГУЄ ЗАКРІПЛЕННЮ ОСНОВНОГО ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ. МАТЕРІАЛ ПОСІБНИКА РОЗШИРЮЄ МЕЖІ ПІДРУЧНИКА, МІСТИТЬ ДОДАТКОВІ, НАЙНОВІШІ ТА ДОВІДКОВІ ВІДОМОСТІ. ДО НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ НАЛЕЖАТЬ: ХРЕСТОМАТІЇ, СЛОВНИКИ, ЗБІРНИКИ ЗАДАЧ І ВПРАВ, ДОВІДНИКИ, КОМПЛЕКТИ КАРТ, ТАБЛИЦЬ ТОЩО. ПІДРУЧНИКИ І НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ СПРИЯЮТЬ ФОРМУВАННЮ У СТУДЕНТІВ НАВИЧОК САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, САМОКОНТРОЛЮ, Є ЗАСОБОМ КЕРІВНИЦТВА ЇХ ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ.

ПРЕЗЕНТАЦІЮ ПІДГОТУВАЛА:

АД'ЮНКТ 1-ГО КУРСУ НАВС МАЙОР МІЛІЦІЇ

МАКСИМІВ ІРИНА ІГОРІВНА

2014 РІК